

Nógrád Táncgyűttes

Budapest Főváros
Bartók Táncgyűttes

fotók: Várady Levente

nyegét, üzenetét tudja közvetíteni. És ami nagyon fontos, színházat tud belőle csinálni.

– Furik Rita mellett milyenek voltak a többiek?

– A zalaiak *Részállott a harmat* című koreográfiája nagyon alapos helyismeretről tanúskodik. Varga Jánosban igen nagy tisztelet van a helyi közösségi tudás iránt, nagy hozzáértéssel és alázattal nyúl hozzá. Ilyen volt Taba Csaba kalotaszegi koreográfiája, a *Juhbémérés Mérán* (Tisza Táncgyűttes, Szolnok) is. De nem éreztem benne több mondanivalót, olyan üzenetet, ami túlmutatott volna a szokás néprajzilag hiteles megelevenítésén, szép dallamokkal, szép mozdulatokkal. Nem akart színházat csinálni. Ebben az értelemben nem volt tematikus. Igen jó „megmerítkezés” volt a hagyományos kultúrában Paluch Norbert koreográfiája is. A *Szakasztott Jobbágytelke* (Nógrád Táncgyűttes) – átnézve minden filmet, minden dallamot, önmagán átszűrve minden tudást – készítette el a maga változatát.

– A Gödöllő Táncgyűttes a legstílusosabb előadásért kapott különdíjat. Mit takar ez?

– Régóta föltűnt mindenkinek, hogy a Bag és Gödöllő környéki falvak hagyományörző mozgalmá olyan „közeg”, amelyben jól

meg lehet tanulni hitelesen táncolni. Ahogy azt a gödöllőiek csinálják, a tánc nem egyszerű mechanikus felidézése a mozdulatoknak, hanem egyben viselkedés, tudás, ami ott, abban a pillanatban a színpadon – akár improvizációs formában – is megjelenik. Lehet, hogy be van állítva, de elhiszem nekik, hogy valódi, mert az előadásmódjuk olyan, úgy átsüt rajta a tánc öröme. Első mondanivalója, ha a táncosra ránézel: „én táncolok, én, a közösségből valaki, ehhez a közösséghez tartozom, a táncomon keresztül ezt mutatom meg”. Ebben beletartozik az öröm kifejezése is, de nem az örökmosolygós, fülig érő szájú örömködés, ahogy azt megkövetelték az '50-es években. Ennek helyét ma már a táncolásban való elmélyülés foglalta el; annak kifejezése lehet a mosoly, de a teljesen mosolytalan, akár kifejeztelen arc is. Ahogy a széki asszonyoknál lehet látni, akik tánc közben a férfiak vállára néznek, s teljesen kifejeztelen az arcuk. Ez nem azt jelenti, hogy nem örülnek a táncnak és nem élvezik, de nem a mimikával, hanem egész testtel fejezik ki. Ezt az egész testtel való önkifejezést lehet látni a gödöllőieknél.

Széphalmi Zoltán, a műhely meghatározó egyénisége nagyon szépen táncol. Az öregek közt nőtt fel az együttesben, látta a fér-

nek odaítélt A legjobb férfikarnak járó díj, mely Kis István együttesvezető és koreográfus szuggesztív és odaadó munkájának elismerése. A legjobb férfi táncos címet is az ő együttesében táncoló Berecz István kapta.

A legstílusosabb előadásmód díjat a Gödöllő Táncgyűttes vihette haza, nem véletlenül, hiszen vezetője, koreográfusa, Széphalmi Zoltán, olyan mértékadó, meghatározó egyénisége a magyar néptáncművészetnek, akinek táncos színpadi jelenléte mindig élményt jelent a közönségnek. Táncos és alkotói intelligenciája pedagógiai munkásságát is meghatározza, ennek eredményét láthattuk a gödöllői táncosok teljesítményét nézve.

Szándékosan hagytam írásom végére az Együttesi I-II-III. díjakat, amelyeket helyezési sorrendben a Tisza Táncgyűttes, a Nógrád Táncgyűttes és a Budapest Főváros Bartók Táncgyűttes kapták. Mindhárom együttes összteljesítménye, stílusos táncolási módja, színpadi megjelenése bizonyította, hogy próbáikon igényes műhelymunka folyik, s komolyan átérzik a néptánc közösségformáló voltát. Amikor meghatározzuk a

magyar néptánc karakterét, individuális, szólisztikus jellegét szoktuk kiemelni, de ennek a csodálatos képződménynek az is jellemzője, hogy csak és kizárólag közösségben jöhetett létre, s a hagyományos faluközösség tartotta életben. A XX. és a XXI. század hozadéka, hogy az öt életben tartó, tápláló közeg (a falu) megszűnni látszik. A néptánc az urbánus kultúra részévé vált, s megőrződésének, fennmaradásának lehetséges formái a néptáncgyűttesekben és a körjük szerveződött közösségekben, táncházakban, közösségükben öltenek testet. Ezért nagy a jelentősége egy olyan rendezvénynek, mint a XX. Szolnoki Országos Néptáncfesztivál, mely még emberi léptékkel mérhető; ahol a versenyt követő esti táncház a személyes találkozások, beszélgetések, a nagy együtténeklések és a jóízű mulatás színtere; ahol a táncban megjelenő természetes gesztusok önmagukat jelentik; s ahol a minket körülvevő hétköznapi világból ránk rakódó feszültségeket egy forgás, egy csapás, egy csujtogatás képes hatástalanítani.

A Kárpát-medence eddig felgyűjtött, általunk ismertté vált táncincse kiapadhatatlan forrás.

A Dr. Martin György tánckutató és kortársai, tanítványai által filmre vett, összegyűjtött táncokon felnőtt néptáncos generációk olyan értéket mondhatnak és tudhatnak magukénak, ami – minden túlzás nélkül – egyedülálló a világon. Mára felnőtt az a koreográfus, táncos és zenész nemzedék is, amelyik már úgy képes színpadban, táncszínházban gondolkodni, hogy közben anyanyelvi szinten „beszéli a néptáncnyelvet”. S bár Magyarország keresi önmagát, politikai irányzatok jönnek-mennek, nekünk, a tradicionális táncművelőinek és művelőinek, mindentől függetlenül van feladatunk, mégpedig bizonyítani, hogy valamikor nemcsak „lovás”, de „táncos nemzet” is voltunk, s tradicionális tánckincsünk ma is életképes és kortárs(!), ha igazán megismerjük és megtanuljuk! Nos, csak ennyit és nem többet kell két év múlva újra bizonyítani a magyar néptáncosok nagy közösségének, s akkor biztosítva lesz évekre a fesztivál jövője... Persze, ha Szolnok város költségvetése engedi!

Sztanó Hédi

(Megjelent: Táncművészet 2009/3.)